

INDHOLDSFORTEGNELSE

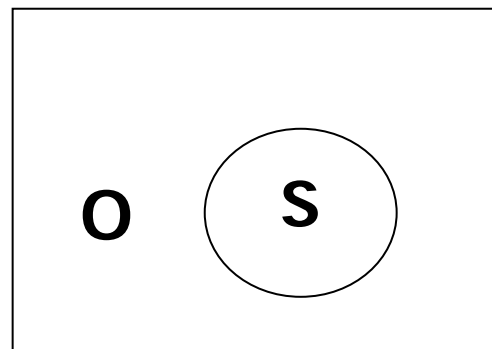
Indholdsfortegnelse	1
Introduktion	1
System, Omverden, verden og kompleksitet	1
Autopoiesis	2
Psykiske systemer.....	3
Kommunikation	3
Konklusion	4
Litteraturliste.....	4

INTRODUKTION

Jeg vil i denne opgave belyse Luhmanns funktionelt-strukturelle systemteori, og ved hjælp af den se nærmere på sociale systemer og deres opbygning. I den forbindelse vil jeg klarlægge autopoiesis og psykiske systemer. Jeg vil endvidere forklare Luhmanns definition af kommunikation.

SYSTEM, OMVERDEN, VERDEN OG KOMPLEKSITET

Den *funktionelt-strukturelle systemteori* arbejder med forskellen på system og omverden, og alt er enten system eller omverden. Der er dog en enkel undtagelse fra denne regel, som er *verden*. Verden er hverken system eller omverden, da den indbefatter alt – dvs. alle systemer og deres dertilhørende omverdener. Et system er altid et deludsnit af verden, og omverden er defineret som det der ikke er systemet. Man kan visualisere det med almindelig mængdelære, som det kan ses i figuren til højre. Et givent system er **S** og det systems omverden er **O**, derved er verden **O + S**. Dette gælder alle givne systemer. Den egentlige forskel ligger i hver dels *kompleksitet*.¹

Før jeg forklarer kompleksitet i detaljer, vil jeg dog med det ovenstående i baghovedet klargøre hvad et *socialt system* er. Et socialt system forstås af Luhmann, som sammenhængen mellem sociale handlinger, der henviser til hinanden. Dette betyder at alle handlinger som henviser meningsfyldt til hinanden, tilhører systemet og opretholder det. Hver gang mere end én person² interagerer med hinanden opstår et socialt system, og dette system afgrænser sig klart fra omverdenen. Alle enheder og handlinger der ikke har nogen direkte meningssammenhæng med det pågældende system, hører derfor til dets omverden.

I de struktural-funktionalistiske tankegang kunne et socialt system ikke overleve at man udskiftede, eller fjernede et element. Luhmann mener derimod at et socialt system ikke nødvendigvis ophører sin eksistens når visse elementer bortfalder³.

¹ Jf. Kneer & Nassehi (1997) p. 44.

² Rettere et psykisk system, som bliver forklaret senere.

³ Jf. Kneer & Nassehi (1997) p. 42.

Man kunne lave et eksempel: En skoleklasse og en lærer; der er et socialt system elever og lærere imellem, men hvis en elev falder fra, vil systemet ikke ophøre - det vil adaptere og fortsætte sin eksistens.

Endnu et eksempel: Der var for ikke så lang tid siden et større fan-netværk (socialt system) omkring udviklingen af spillet Warhammer Online. Det eksisterede for at følge spillets udvikling og ventede spændt på at det endeligt kom på markedet. Systemet havde en støt vækst indtil spillets udvikling pludselig blev stoppet, og systemet mistede sit eksistensgrundlag. Det der skete efter dette var, at netværket simpelthen skiftede spil, og antog et andet spil som sit eksistensgrundlag. Dette eksempel viser Luhmanns teori om at sociale systemer ikke ubetinget holder op med at eksistere når en vigtig ydelse bortfalder, men derimod at det sociale system forholder sig til det og ændrer sig passende.

Men hvad er så den egentlige forskel på system, omverden og verden? Jeg har nævnt det tidligere – **kompleksitet**. Kompleksitet betyder den samlede mængde mulige begivenheder og tilstande. Verden indeholder hele denne kompleksitet, og kaldes derfor *højkompleks*. Fordi den menneskelige fatteevne ikke kan rumme *alle* muligheder og tilstande, inddeler vi verden i systemer som reducerer kompleksiteten. Et system er komplekst når det kan indtage mere end én tilstand. De førnævnte sociale systemer reducerer den samlede kompleksitet ved at kun tage et udsnit af verden, og derved udelukke visse tilstande og begivenheder. Et eksempel: Hvis du er hos købmanden for at handle er det sociale system mellem dig og ekspedienten klart afgrænset, og det er kun et lille udsnit af alle begivenheder der kan forekomme. Der er altså kun tilladt færre muligheder end der er i omverdenen og verden. Omverden er altid mere **komplekst** end et givent system.⁴

AUTOPOIESIS

Autopoiesis er et system der skaber sig selv, og konstant genskaber sig selv. Ordet kommer fra de græske ord *αὐτό* (auto = selv) og *ποίησις* (poiesis = skabelse) og dækker over et paradigmeskift i systemteorien. Det blev oprindeligt introduceret af de to chilenske biologer og neurofysiologer *Maturana* og *Varela*, som brugte autopoiesis til at beskrive levende væsners interne organisation. Den formelle definition fra dem lyder således

“En autopoietisk maskine er en maskine, der (defineret som en enhed) er organiseret som et netværk af processer til produktion (transformation og destruktion) af bestanddele. De af netværket producerede bestanddele 1) nygenererer og virkeliggør på grundlag af deres interaktioner og transformationer dette netværk selv ved hjælp af de processer (relationer), som de skabte, og 2) bestanddele konstituerer dette netværk (maskinen) som en konkret enhed i rummet, hvori de eksisterer, idet de bestemmer det topologiske område for deres virkeliggørelse som netværk.” (Kneer & Nassehi (1997) pp. 52-53):

---

⁴ Jf. Kneer & Nassehi (1997) p. 45.

Denne definition kan virke uoverskuelig ved først øjekast, men betyder at autopoietiske systemer konstant regenererer sig selv, og skaber sin egen fortsatte eksistens. Dette ledte Maturana og Varela til at påstå at autopoiesis kun omhandlede levende væsner og bestemt ikke kunne benyttes på sociale systemer⁵.

Luhmann mener modsat at autopoiesis sagtens kan applikeres sociale systemer, hvilket bliver klargjort i afsnittet kommunikation, han mener endvidere at *psykiske systemer* og *bevidsthedssystemer* opfører sig autopoietisk⁶. For at forstå det, er det nødvendigt at forstå hvad psykiske systemer og bevidsthedssystemer er.

PSYKISKE SYSTEMER

Et psykisk system består af to mindre systemer, et fysisk biologisk system og den mere æteriske bevidsthed. Luhmann siger at bevidsthedssystemet er autopoietisk fordi det konstant skaber nye tanker i en endeløs tankestrøm. Bevidsthedssystemets *sidsteenheder* (dvs. enheder der ikke kan opløses yderligere) er tankerne. Bevidstheden kan dog ikke eksistere uden den fysiske del af det psykiske system, selvom der ikke er nogen direkte forbindelse imellem de to dele. Luhmann kalder dem strukturelt koblede og udleder at bevidstheden danner et emergent (=selvudviklet) ordensniveau, hvilket betyder at man ikke kan fysisk se bevidstheden ved at kigge på hjernen. En strukturel kobling kan betyde at de to systemer har et afhængigheds-/uafhængighedsforhold til hinanden – ingen direkte interaktion, men den ene kan ikke leve uden den anden. Desuden er de hinandens omverden – den ene kan påvirke den anden. Dette kan ses ved at visse tanker kan manifestere sig i kroppen (rødmen, nervøsitet, angst, depression osv.) og at fysiske indtryk kan manifestere sig i tankerne.⁷

KOMMUNIKATION

Luhmann skriver at mennesker ikke kommunikerer. Hvordan kan han skrive det? Svaret findes i hans definition af kommunikation og mennesket:

"Mennesket kan ikke kommunikere; kun kommunikationer kan kommunikere."
(Kneer & Nassehi (1997) p. 70)

Mennesket er ikke et system, men derimod mange selvstændige autonome systemer, som ikke overlapper hinanden. Da alle disse systemer opererer selvreferentielt lukkede – de har ingen kontakt til omverdenen – kan der ikke opstå en direkte kontakt mellem to forskellige mennesker. To immunsystemer kan ikke advare hinanden om en sygdom, f.eks. Kommunikationer er derved ikke noget der kommer fra et "menneske-system", men derimod sidsteenheden i et *socialt system*. Det tidligere forklarede sociale system eksisterer af kommunikationer. Derved ikke sagt at mennesket ikke har relevans for systemet, men på samme måde som hjernen eksisterer som omverden for bevidstheden, er mennesket omverden for det sociale system. Det sociale system opretholder sin eksistens ved hele tiden at skabe og genskabe nye kommunikationer, og derfor er det et

---

⁵ Jf. Kneer & Nassehi (1997) pp. 55-60.

⁶ Jf. Kneer & Nassehi (1997) pp. 64-66.

⁷ Jf. Kneer & Nassehi (1997) pp. 64-66.

autopoietisk system, ifølge Luhmann. De førnævnte psykiske systemer har dog en særlig plads i omverdenen til det sociale system, da det er det eneste der kan irritere kommunikationen – der skal mindst to psykiske systemer for at et socialt system kan eksistere – og kommunikation bliver udelukkende fremprovokeret af bevidstheden. Det psykiske system og det sociale system er, som hjernen og bevidstheden, strukturelt koblete; ingen kan leve uden den anden, og de er begge selvreferentielt lukkede systemer. Igennem denne tankegang bliver Luhmanns postulat valideret og som Kneer & Nassehi skriver:

"Kommunikation kommunikerer og tænker ikke; bevidstheden tænker og kommunikerer ikke." (Kneer & Nassehi (1997) p. 78.)

KONKLUSION

Jeg har set nærmere på kommunikation og sociale systemers sammenhæng, og har ud fra Luhmanns teorier påvist at sociale systemer kan regnes for autopoietiske. Udover det har jeg, ved eksempler, klargjort Luhmanns systemteori og vist konkrete eksempler på sociale systemer.

Nicki T. Hansen

LITTERATURLISTE

Georg Kneer & Armin Nassehi: *Niklas Luhmann – introduktion til teorien om sociale systemer*. Hans Reitzels forlag, 1997.